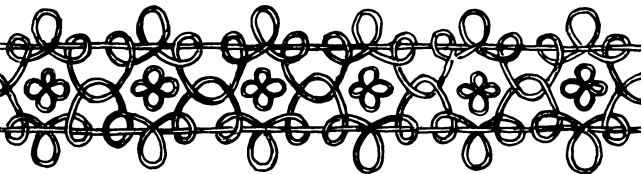

ЛЕОНІД ПОЛТАВА

СЛОВО ПРО УКРАЇНКУ

ІСТОРИЧНА ПОЕМА

Показ історичної ноші
64-й Відділ СУА
Нью-Йорк, 1970

LEONID POLTAVA

**IN PRAISE OF
UKRAINIAN WOMAN**

A POEM IN UKRAINIAN

Exhibition of Historical Costumes
Branch 64 of the UNWLA
New York, 1970

© Всі права застережені.
64-й Відділ Союзу Українок Америки

© All rights reserved.
Copyright UNWLA Branch 64, New York, N.Y.

3,000 copies.
Printed in U.S.A.

ІНТРОДУКЦІЯ

Є шлях — вперед. Є шлях — без вороття.

Шляхів, шляхів на білім світі! . .

Та є один — немов саме життя,

Його ніяк не можна повторити:

Шлях у минулі, у далекі дні,

У глиб століть, у Лавр підземні ходи,

Шлях аж туди, де на земельнім дні

Лежать племена, роди і народи;

Шлях у минуле, що жило й росло,

Із диких шкур виходячи поволі . . .

Мело століттями, епохами мело,

Немов снігами у безмежнім полі.

І серед тих засніжених рівнин,

В коловороті то зими, то літа —

Народжувались сотні Україн,

Але одна зродилася, щоб жити.

Вона — твоя. Моя. Із нами. В нас —

Прекрасна і страшна, мов хуртовина,

Та, що іде долаючи й сам час —

Безсмертна і безмежна Україна!

САРМАТКА

Немов чужинні кораблі —
Минають день за днем . . .
Ми із далекої землі
Мандрівку розпочнем
У Рідний Край — в далекий час,
У передкняжий світ,
Що крізь віки дійшов до нас,
Як виклик і привіт!
У третій вік перед Христом,
В Сарматію ходім:
Висока пуща над Дніпром,
З дубів — кремезний дім . . .
З ловецтва повернувся рід,
Не стало стріл на все,
Та звіря битого — взабрід,
Не всяк і донесе!
Тепер весілля загуде
В сарматича-ловця! . . .
Вже й гарна молода іде,
Щоб рід не знав кінця.
Араби, перси . . . — дальній світ
В красі її прикрас;
І йде у ній сарматський рід,
Іде крізь час до нас:
Йде України древній рід,
Що з нами — не погас!

КИЇВСЬКА РУСЬ

Ішли віки і йшла війна,
Та не з мечем, не з луком —
Ішла наша рідна сторона
З лісів на ширші луки:
Вкривався колосом той край,
Де звір гасав гуртами;
Кує коваль, оре ратай
І майстер зводить брами . . .
Так зводилась Дніпровська Русь
Між готами і Римом,
Мечем прорікши: не корюсь!
Сама росту й ростиму!
Так і росла, струнка, проста,
Із Перуном язичним,
Із добрим словом на устах,
Але й мечем двосічним;
Струнка, як і її сини,
Орлино-солов'їна —
Така і дівчина її
Із древнє-русицьких гаїв, —
Праматір України!
Дніпровська Русь! . . . Далекий час!
Заметені дороги! . . .
Але вона іде до нас
Крізь рідні перелоги,
Ясна, усміхнена, проста,
У краснім русі вільна,
Із добрим словом на устах
І з честю — нероздільна!

КНЯГИНЯ ОЛЬГА

Державо Київська, о, русичів Державо,
З гербом тризубом і Христовим знаком,
З карбованим і золотом, і правом,
З мечем крицевим і пахучим злаком, —
Ти йдеш у світ широкою ходою,
Ідеш на світло Риму й Візантії . . .
Уже умивсь свяченою водою
Святим Андрієм виведений Київ!
Ідеш на Варязьке, йдеш на Руське море,
Європи й світу вольная Державо,
Несеш красу і власне сяйво в зорі,
Моїх прапредків радосте і славо! . . .
З Болгарської далекої столиці
Взяв Ігор-князь князівну за дружину:
Рід Симеонів золоту орлицю
З Плискова випустив на Україну.
Хай не Єленою тебе там будуть звати,
А Ольгою любовно наречуть —
Неси їм, Ольго, як Достойна Мати,
Найпершу християнськую свічу!
Нехай впадуть божки! . . . —
І вийшла Мати
На гори Київські, у придніпрянський рай,
Щоб Ольгою Великою назватись
І Слово Боже принести в наш край! . . .
Являється нам у прецінних шатах:
Туніка ясна і корона щасна . . .
Хоч відійшла, що й зором не здігнати —
Жива ти, Ольго, вічна і прекрасна!

КИЇВСЬКА БОЯРИНЯ

Не на рабів і не на смердів,
Не на майбутніх яничар —
В своїй ти опиралась тверді
На вольних воїв та бояр,
Що боронили й воздвигали
Державну Україну-Русь,
І кістю вражою орали
Монгольський степ! . .
К тобі озвусь,
Боярине, орлице мила:
Ти другом мужеві була,
Ти оберталася у крила,
Коли поранили орла;
Рядила певною рукою,
Любила чистим почуттям,
Вмирала гордо. — І такою
Навік передалася нам!

БОЯРИНЯ З ГАЛИЧНИНИ

(Часи князя Осьмомисла)

— Хоробрий княже Осьмомисле!
Збери важкі полки свої
І лихо, що над Руссю висне,
Змети в азійські кураї!
Нехай не знає гордий Галич
Чужинця хижої ноги! —

Отак бояриня казала.
Добра не ждіте, вороги,
Коли вже й жінка так прохає! —
— Моє не місце у бою,
Та я для оборони краю
Найкращі перли віддаю,
А ще дорожчих, ніж перлини,
За кілька років передам:
Я трьох синів для України
Виховую — і їх віддам!

МОЛОДА ДВОРЯНКА

Чотириста церков у Києві самому
За Ярослава — князя із князів . . .
В Холмі, в Чернігові, у Любечі — ми вдома,
Дарма, що сніг віків давно замів
Прапредків наших . . .
Вийди ж, невідома,
Дворянко юная із наших городів —
В туніці і дальматиці . . . Сама ти
Немов бояриня, жоржино чарівна,
Держави Руської негаснуча весна
І роду нашого нев'януча Прамати!

ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА КНЯЖНА

Ишли віки, і надходило горе
Міжусобиць, роздору, образ . . .
Із сухого азійського моря
Докотилися хвилі й до нас:
„Десятинна” у Києві впала
Під копита татарських навал, —
Та розбилася дика навала
Об Волинський, об Галицький вал!
Ми столицю лише замінили,
Галич половцям відсіч дає . . .
Королівську руку Данила
Душогуб у боях пізнає!
А княжна, що на київську схожа,
Ніби рідна сестра на сестру —
Щирим серцем вона допоможе
І тобі, і Дніпру, і Дністру:
Самотою — замочить сльозами
Золотий нарукавник княжна,
Та з тобою, з твоїми полками —
Наче Ольга хоробра вона;
Вірна в горі, незрадна як жінка,
Ніжна мати, дбайлива жона . . .
Все, чим славна тепер українка,
Крізь віки шле нащадкам княжна!

ДРУЖИНА КОЗАЦЬКОГО СТАРШИНИ

Вже здавалось: нестало стрункої постави,
Рук, що зроду до шаблі, навек приросли,
Що твою, ще князівську, знеможену славу
Вже навек закривають чужинні орли . . .
Та всміхнувся Мамай, обізвався Трясило,
І пугукнуло з Лугу, і вдарило в дзвін, —
І звелась на стременах нечувана сила,
Степова твоя сила, козацький розгін!
В час походів і битв, і пожеж України,
Коли кров'ю вмивались і гори й лани —
У містах залишалися вірні дружини,
Вірні зорі козацької старшини.
Ти між ними була: господарна, завзята,
І до танцю охоча й до шаблі в біді,
Жінко-зірко полковника, чайко крилата,
Що ростила дітей у високім гнізді
І не знала: прилинуть? чи, може, навіки
Випускаєш у світ, як і мужа-орла? . . .
Випускала, від болю склепивши повіки,
Та свобода над все найдорожча була!

ГЕТЬМАНІВНА

Земля між зорями летить,
Крізь космосу алеї . . .
Для неї вік — єдина мить,
І ми одвічні з нею.
Земля між зорями летить,
Курить снігами й димом . . .

Її нікому не спинить,
Коли самі не спинем . . .
А нас хотіли зупинить
Облудні фарисеї:
Татарський меч, турецька мідь
І куца польська шлея . . .
Та заревла варязька кров
Із руською у згоді,
І піднялася хоругов
Великого народу,
Знялась, не приспана у сні,
Свободи батьківщина:
Козацький гетьман — на коні,
На конях — Україна! . . .
Тебе на Січі не було,
Дружино, сестро, мати,
Але усюди, де мело,
Незлякано була ти:
В палаці гетьмана ти є . . .
Пилявці . . . Жовті Води . . .
Ти віддала життя своє
Для вічності народу
У Буші славній . . . Всюди ти . . . —
Та навіть в хуртовині
Ти шлеш до Франції листи
Про вибрані тканини,
Пізнавши, що твоя краса —
Для милого підмога,
Ясніші й вищі небеса,
А може й перемога!

МОЛОДА ШЛЯХТЯНКА З КИЄВА

Від моря Чорного до зрубів Московщини,
Від Сяну ген по Дін, у майві білих хат,
У золоті хрестів, у Лаврських книг перлинах
Піднявся вершником Козацький Гетьманат!
Підвівсь будовами на згарищах руїни —
Ми знову з Генріхом, з Гарольдом за одно;
Немає поділу у серці України —
Мільйони наших душ — під спільне знамено!
Із глибини віків крокує княжим кроком,
В будовах і в шаблях, в піснях і в боротьбі... —
І стопреkrасний стиль козацького барокко,
Шляхтянко молода, відбився у тобі!

ШЛЯХТЯНКА З ГАЛИЧНИНИ

З киянкою ти одягом — не родом —
Різнишся, сестро із Галичини,
Відмінами . . . Та що там одяг,
Коли пісні — з єдиної струни,
Коли серця одним бажанням злиті,
Коли й думки, мов хмари, що в блакиті
Єдиним небом уперед пливуть! . .
Міста далекі, а єдиний путь,
Одна душа — чужинцями пробита . . .
Ніщо сестер не зможе розділити,
І Україну ж люди знов назвуть
Ім'ям чудовим, ніжним, як сама ти —
Твоїм іменням, українко-мати!

КИЯНКА ЧАСІВ МАЗЕПИ

Хмельниччина цвіте . . . А там і сам Мазепа
Левину голову підводить догори . . .
Гармати б'ють! . . . Сміються прапори . . .
Король і Гетьман устають над степом!
Дивись, Московіє! Тепер чи завтра — крепом
Заткнеш ти вхід до власної нори,
Бо прийде Той, кого несем з вертепом,
І хто сказав дияволу: умри! —
У реві битви і в гарячій горі,
В раю молитви і в безодні втрат
Ти, Українко, йшла туди, де брат,
Де муж, де батько рвались у простори;
Надія й віра у твоєму зорі,
А в рук теплі — тепло згорілих хат . . .
Ти знову нам, скаліченим і хворим,
Знов повертаєш
Впевненість і лад!

Поема „Слово про Українку” написана як супровід до Показу історичної ноші, що його від 1967 р. провадить 64-й Відділ СУА в різних містах Америки і Канади. Показ відбувається в супроводі рецитуння поеми, музики та балетних номерів. Поема написана у Вашингтоні, Д.К., перероблена й доповнена в 1970 р., в Джерзі Ситі, Н.Дж.

